

ks. prof. dr hab. Henryk Sławiński
Wydział Teologiczny
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
ul. Kanonicza 9/305, 31-002 Kraków
henryk.slawinski@upjp2.edu.pl

Recenzja w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk teologicznych o. dr. Sebastianowi Wiśniewskiemu, OMI

1. Podstawa prawna

Niniejszą recenzję sporządzam w związku z powołaniem mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym wszczętym na wniosek ks. Dra Sebastiana Wiśniewskiego, o czym zostałem poinformowany pismem WT.524.34.2023 z dnia 4.12.2023 roku zaadresowanym przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, sporządzonym na podstawie uchwały Rady Dyscypliny Nauki Teologiczne Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (nr 307/2023) z dnia 20.11.2023 r.

Podstawę prawną do oceny dorobku habilitacyjnego stanowi ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 742, 1088, 1234, 1672). Dorobek naukowy habilitanta został przełożony do oceny merytorycznej jako zbiór dokumentów w formie elektronicznej.

2. Oświadczenie recenzenta

Oświadczam, że jako recenzent dorobku naukowego o. dra Sebastiana Wiśniewskiego nie mam żadnych interesów osobistych, które uniemożliwiałyby zachowanie obiektywności ocen. Oświadczam także, iż przedstawione do recenzji osiągnięcia naukowe wchodzą w zakres moich prac naukowo-badawczych, a obszar badań jest mi dobrze znany.

3. Wymóg prawny (1). Stwierdzenie posiadania stopnia doktora (por. art. 219. ust. 1 pkt 1, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*)

Habilitant, o. dr Sebastian Wiśniewski urodził się 18 lipca 1978 roku w Bydgoszczy. W latach 1985-1993 uczęszczał do szkoły podstawowej. Następnie w latach 1993-1997 kontynuował naukę w VI Liceum Ogólnokształcącym im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy, w klasie o profilu biologiczno-chemicznym. Sebastian Wiśniewski ukończył edukację na tym etapie uzyskując w roku 1997 świadectwo dojrzałości. W tym samym roku rozpoczął nowicjat kanoniczny w Zgromadzeniu Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, który ukończył składając pierwsze śluby zakonne w 1998 roku.

Dalszą naukę kontynuował w latach 1998-2004, odbywając studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, będącym sekcją Wydziału Teologicznego Uniwersytetu imienia Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2004 roku o. Sebastian Wiśniewski uzyskał tytuł zawodowy magistra teologii na podstawie pracy magisterskiej pod tytułem „Maryja w zbawczym dziele Syna według maryjnych katechez Jana Pawła II” napisanej pod kierunkiem o. dra Adama Wojtczaka OMI.

W latach 2006-2010 ojciec Sebastian Wiśniewski odbył stacjonarne studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie. W tym czasie w latach 2006-2008 odbył podyplomowe studia w zakresie retoryki na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W 2008 roku uzyskał licencjat kanoniczny na podstawie pracy magisterskiej, która została uznana za licencjacką. Ponadto o. dr Sebastian Wiśniewski legitymuje się dyplomem logopedy uzyskanym w 2015 roku po studiach podyplomowych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Należy więc skonkludować, iż o. dr Sebastian Wiśniewski zadbał o wszechstronne wykształcenie i przygotowanie do prowadzenia zajęć dydaktycznych oraz prowadzenia pracy naukowo-badawczej, uzyskując dyplom logopedy i ukończenia studiów w zakresie retoryki. Posiada niezbędne przygotowanie do prowadzenia samodzielnej pracy naukowo-badawczej. Posiada też stopień doktora nauk teologicznych nadany dnia 22.06.2012 przez Radę Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie na podstawie rozprawy doktorskiej pod tytułem „Wiara jako siła dynamizująca rozwój człowieka ku doskonałości chrześcijańskiej na podstawie

kazań ks. Nikodema Cieszyńskiego” napisanej na seminarium naukowym z homiletyki pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Kazimierza Panusia.

Stwierdzam, że o. dr Sebastian Wiśniewski spełnia wymóg prawny – posiadanie stopnia doktora niezbędny do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego (por. art. 219. ust. 1 pkt 1, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

4. Wymóg prawny (2). Stwierdzenie, czy wśród wskazanych do oceny osiągnięć naukowych znajduje się co najmniej 1 monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania tej monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a (art. 219 ust. 2 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

Przedstawiona do recenzji monografia autorstwa o. Sebastiana Wiśniewskiego pod tytułem „Zmiana paradygmatu misji ludowych w założeniach metodycznych misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej w Polsce w latach 1920-2020” (Pelplin: Bernardinum 2023) liczy 200 stron i posiada następującą strukturę: spis treści (s. 5-6); wykaz skrótów (s. 7); wstęp (s. 9-16); rozdział I (s. 17-84); rozdział II (s. 85-156); rozdział III (s. 157-181); zakończenie (s. 183-188); bibliografia (s. 189-200). Recenzentami wydawniczymi są ks. prof. dr hab. Jarosław Różański oraz ks. dr hab. Kazimierz Lijka, prof. UAM, którzy są znakomicie wykształconymi naukowcami, znanymi w środowisku teologicznym w Polsce.

Monografia o. Sebastiana Wiśniewskiego została opublikowana w wydawnictwie „Bernardinum”, które znajduje się w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe ogłoszonym przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, posiadając unikatowy identyfikator wydawnictwa nr 66500, a monografii naukowej wydanej w tym wydawnictwie w dziedzinie nauk teologicznych przysługuje obecnie punktacja 120 punktów.

Publikacja o. Sebastiana Wiśniewskiego „Zmiana paradygmatu misji ludowych w założeniach metodycznych misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej w Polsce w latach 1920-2020” spełnia wymogi monografii naukowej: przedstawia zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy; posiada strukturę rozprawy naukowej; jest recenzowana; przedstawione w niej stwierdzenia bazują na określonym materiale źródłowym wykazanym w przypisach dolnych i usystematyzowanym w bibliografii. Wykorzystana jest także literatura przedmiotu. Przedstawiona do recenzji monografia autorstwa o. Sebastiana Wiśniewskiego jest monografią naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku jej opublikowania w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a (art. 219 ust. 2 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

Stwierdzam, że wśród wskazanych do oceny osiągnięć naukowych znajduje się monografia naukowa. W związku z tym uzasadniona jest ocena treści monografii jako osiągnięcia naukowego przedstawionego przez habilitanta.

5. Wymóg prawny (3). „Ocena wraz z uzasadnieniem, czy wskazane osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowią znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny”² (por. art. 219. ust. 1 pkt 2, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

5.1. Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Główny problem badawczy podjęty w recenzowanej monografii polegał na wykazaniu, że w założeniach metodycznych misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej w Polsce dokonała się zmiana paradygmatu misji ludowych oraz na omówieniu tych zmian. Badany okres jednego wieku jest wystarczająco długi do zaobserwowania zaistniałych zmian. *Terminus a quo* to rok 1920, a *terminus ad quem* to rok 2020. W tym czasie zaistniało w świecie wiele przeobrażeń społecznych i dokonało się wiele odkryć naukowych również w zakresie teologii. Ich wyrazem był Sobór Watykański II jako wydarzenie najistotniejsze dla teologii i życia Kościoła w omawianym okresie. Dał on wyraz nowej samoświadomości Kościoła, a jego decyzje wpłynęły na odnowę liturgii i przepowiadania słowa Bożego. Chociaż najwyraźniejsze przeobrażenia dokonały się w zakresie przepowiadania homilijnego, również przepowiadanie pozaliturgiczne nie pozostało obojętne na teologię inspirowaną Soborem Watykańskim II. Przepowiadanie misyjne dokonuje się zarówno podczas liturgii, jak i poza nią. Doktor Sebastian Wiśniewski podjął się zadania przebadania zmian, jakie dokonały się w ramach

paradygmatu misji ludowych w okresie od 1920 do 2020 roku. Badania swoje przeprowadził na przykładzie działalności misjonarskiej prowadzonej przez kapłanów należących do Polskiej Prowincji Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Habilitant podjął wysiłek wykazania, na czym polegała zmiana „zespołu czynników merytorycznych i formalnych, zastosowanych do metodycznego przekazu kerygmatu podczas cyklu nauk wygłaszanych z okazji misji parafialnej” (s. 11).

Monografia opracowana została na nietłusto dostępnym materiale źródłowym. Obok podstawowych źródeł teologicznych, takich jak Pismo Święte, teksty patrystyczne i dokumenty Stolicy Apostolskiej, źródłem rozprawy są materiały zgromadzone w archiwach Polskiej Prowincji Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej i w archiwach poszczególnych klasztorów, z których wyrusшали misjonarze podejmujący się głoszenia misji ludowych. Ponadto wykorzystane zostały archiwalne kazania przechowywane w seminarium oblatów w Obrze oraz informacje ze zbiorów Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej dotyczące działalności misjonarzy oblatów. Ważnym źródłem poddanym badaniom były też podręczniki pomocne do głoszenia misji parafialnych opracowane przez oblatów. Najstarszy z tych podręczników nie był autorstwa misjonarzy polskich, a jedynie tłumaczeniem dzieła zatytułowanego: „Homiletisches Handbuch: Für Missionen, Missionserneuerungen, Exerzitien, Oktaven und Triduen und für Religionsvorträge in Standesvereinen” (Paderborn: Druck und Verlag von Ferdinand Schöningh 1919), którego autorem był niemiecki oblat, o. Max Kassiepe, OMI (1867-1948). Ten kilkutomowy i wielokrotnie wydawany podręcznik był wykorzystywany w Polsce od lat dwudziestych aż do lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Innymi podręcznikami stanowiącymi źródło badań habilitanta były, w kolejności chronologicznej opracowania polskich autorów Antoniego Boczara i Stanisława Wodza, Mirosława Biernackiego, Krzysztofa Czepirskiego, Marcina Jana Marcinkiewicza i Sebastiana Wiśniewskiego: A. Boczar, S. Wódz, *Podręcznik Misjonarza Oblata*, Lubliniec-Markowice 1987, [mps]; *Vademecum misjonarza ludowego. Cześć pierwsza. Misja święta* (oprac. M. Biernacki, Katowice 1996, [kps]); *Vademecum misjonarza ludowego. Cześć druga. Odnowienie misji świętej* (oprac. M. Biernacki, Katowice 1996, [kps]); *Podręcznik misjonarza oblata Maryi Niepokalanej*, red. K. Czepirski, Poznań 1999; *Misja Święta OMI* (opr. M.J. Marcinkiewicz, Lubliniec 2005); *Odnowienie misji, rekolekcje OMI* (opr. M.J. Marcinkiewicz, Lubliniec 2005); *Misje ewangelizacyjne. Podręcznik misjonarski* (red. S. Wiśniewski, Kodeń 2018); *Odnowienie misji parafialnej. Podręcznik misjonarski* (red. S. Wiśniewski, Poznań 2015).

Dobry materiał źródłowy wskazuje, że habilitant bardzo dobrze zapoznał się z nim, ponieważ czytając wnikliwie podręczniki opracowane przez swoich współbraci zakonnych Kassiepe, Boczara i Wodza, Biernackiego, Czepirskiego i Marcinkiewicza dodał do nich autorskie opracowanie uwzględniające zarówno wcześniejsze opracowania, jak i wieloletnie osobiste doświadczenie w prowadzeniu misji ludowych. Twórcze podejście do materiału źródłowego jest niewątpliwym walorem pracy badawczej.

Szukając odpowiedzi na sprecyzowane pytanie badawcze o. Sebastian Wiśniewski posłużył się kilkoma metodami w pracy nad źródłami i literaturą przedmiotu. Najpierw metodą historyczno-krytyczną przeanalizował materiały archiwalne dotyczące misji ludowych prowadzonych przez kapłanów należących do Polskiej Prowincji Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Analiza ta pozwoliła mu ukazać dynamikę działalności ewangelizacyjnej polskich oblatów w latach 1920-2020 pełnych przemian społecznych i eklezjalnych. Kolejnym etapem badawczym była analiza treści podręczników zawierających założenia metodyczne do prowadzenia misji parafialnych). Z kolei metoda syntetyczna pozwoliła omówić paradygmat misyjny w kolejnych etapach działalności polskich misjonarzy oblatów. A w końcu metoda porównawcza pozwoliła wykazać istotne przemiany paradygmatu misyjnego w założeniach metodycznych.

Etapy badawcze wyznaczyły strukturę rozprawy. Rozdział I rozprawy na 68 stronach prezentuje rozwój działalności misjonarzy oblatów w Polsce, którzy głosili słowo Boże zarówno po polsku, jak i po niemiecku, tam, gdzie na początku tej działalności zachodziła taka potrzeba. Zaslugą habilitanta jest stworzenie pierwszego zarysu historii misji ludowych prowadzonych przez kapłanów z Polskiej Prowincji Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej.

Rozdział II, liczący 72 strony, podejmuje w dwu punktach metodyczne założenia misji parafialnych prowadzonych przez oblatów. Pierwszy punkt dotyczy paradygmatu misyjnego w metodzie przyjmowanej od lat dwudziestych do lat dziewięćdziesiątych XX w. na podstawie podręczników o. Maxa Kassiepe oraz o. Boczara i Wodza, a punkt drugi traktuje o współczesnym

- 4 -

paradygmacie misyjnym na podstawie podręczników metodycznych Biernackiego, Czepirskiego, Marcinkiewicza i Wiśniewskiego.

Ostatni, III rozdział, liczący zaledwie 25 stron, stanowi ocenę zmian zachodzących w paradygmacie misyjnym. Ocena została dokonana dwuaspektowo. Pierwszy aspekt, teologiczny, wyeksponował przemiany w kwestiach eschatologicznych i apologetycznych, teologii sakramentu chorych oraz w kwestiach związanych z wiarą religijną i nawróceniem. Aspekt drugi, duszpasterski, podjął kwestie zmian paradygmatu w zakresie przepowiadania stanowego, wspólnototwórczego wymiaru misji parafialnej oraz ewangelizacyjnego ukierunkowania kerygmatu misyjnego, „czyli przechodzenie w stronę misji kerygmatycznych (ewangelizacyjnych)” (s. 179). Habilitant wyjaśnia, że dokonana zmiana w kierunku misji ewangelizacyjnych ma na celu doprowadzenie uczestników misji do osobistego spotkania z osobą Jezusa Chrystusa (s. 179). Jest to zarówno cel przepowiadania, jak też aktywizowania wiernych podczas sprawowanych nabożeństw.

Przygotowana monografia posiada wystarczający aparat krytyczny. Ważne stwierdzenia są udokumentowane odpowiednimi odnośnikami zamieszczonymi w przypisach dolnych, liczonych oddzielnie dla wstępu i poszczególnych rozdziałów. Łączna liczba przypisów wynosi 845.

Monografia zawiera także właściwie przygotowane zakończenie i prawidłowo sporządzoną i posegregowaną bibliografię z wyróżnionymi obfitymi i urozmaiconymi źródłami, literaturą przedmiotu oraz literaturą pomocniczą.

Recenzowana monografia od strony formalnej spełnia wszelkie wymagania stawiane opracowaniom naukowym. Napisana jest językiem naukowym i pięknym stylem, ułatwiającym zrozumienie przedstawionych treści.

Habilitant wykazał, że niezmiennym źródłem przepowiadania jest Ewangelia. W analizowanym okresie doszło jednak do przesunięcia akcentów, w jej głoszeniu. W tradycyjnych misjach ludowych w XX wieku kładziono nacisk na potrzebę praktykowania sakramentów, a zwłaszcza na przeżyciu misyjnej spowiedzi i Komunii świętej. Natomiast w misjach głoszonych w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku jako ich cel akcentuje się raczej obudzenie żywej wiary, której konsekwencją jest chęć życia w łasce uświęcającej. Zgodnie z nauczaniem Soboru Watykańskiego habilitant wyeksponował w działalności misyjnej uprzywilejowaną rolę homilii pośród różnych form posługi słowa, ale też przypomniał, że dopuszczalne jest także głoszenie podczas Mszy św. kazań tematycznych.

Uważna lektura monografii upoważnia do zgłoszenia pewnych uwag krytycznych dotyczących kwestii merytorycznych i formalnych. Pierwszy rozdział ma wartość dokumentacyjną. Jest pierwszym opracowaniem działalności misjonarzy ludowych należących do Polskiej Prowincji Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej i to w obszernym okresie stu lat od 1920 do 2020 roku. Zagadnienie to zasługuje na osobną monografię, gdyż jego omówienie w recenzowanej rozprawie ze względów metodologicznych musiało być skondensowane do nieco nurzących wyliczeń miejsc i nazwisk misjonarzy, jakkolwiek nie brakowało opisu zmieniających się warunków historycznych działalności misjonarzy, takich jak okres okupacji niemieckiej czy sytuacja w Polsce ludowej w okresie powojennym.

Z kolei ostatni trzeci rozdział jest zbyt lakoniczny. Habilitant zrezygnował z przedstawienia najistotniejszych przemian dotyczących odnowy przepowiadania słowa Bożego po Soborze Watykańskim II, a jedynie skupił swoją uwagę na tych aspektach przemian teologicznych, które miały wyraźny wpływ na modelowanie się paradygmatu misyjnego polskich oblatów. Szkoda, gdyż można było więcej miejsca poświęcić krytycznej refleksji: szerzej omówić kwestie podmiotu przepowiadania i chociażby wykorzystania nowoczesnej technologii w prowadzeniu misji, o czym polscy homileci debatowali podczas dorocznych konferencji (por. H. Sławiński, *Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „Czy Chrystus używałby PowerPointa? O słowie i obrazie w misterium przepowiadania”*, Krzeszowice 28-29 listopada 2008 r., „Ateneum Kapłańskie” 601 (2009), z. 3, s. 396-398; Andrzej Makowski CSsR, *Wykorzystanie technologii audiowizualnych w przepowiadaniu słowa Bożego*, „Biuletyn Edukacji Medialnej” 2017, nr 2, s. 42-58; H. Sławiński, *Nowoczesna technologia a liturgia: historia i współczesne wyzwania*, „Studia Włocławskie”, t. 14 (2012), s. 302-318).

Oprócz drobnych mankamentów merytorycznych recenzowana rozprawa zawiera też pewne braki formalne. Chociaż struktura pracy w pełni odzwierciedla założony cel badań, trzeba zauważyć, że jej słabością są proporcje poszczególnych części. Cechą dobrze przygotowanej monografii jest proporcjonalność jej części składowych. W przypadku recenzowanej rozprawy rozdział I liczy 68

stron; rozdział II liczy 72 strony, a rozdział III zaledwie 25 stron, jest niemal trzykrotnie krótszy od pozostałych. Trudno więc mówić o proporcjonalności, a autor rozprawy nie uzasadnił, dlaczego ostatni rozdział jest nieproporcjonalnie krótszy od pozostałych. Innym mankamentem monografii jest to, że nie zawiera abstraktu w języku angielskim. Pomimo wskazanych mankamentów praca posiada wielką wartość merytoryczną i zasługuje na zdecydowanie pozytywną całościową ocenę.

W ocenie głównego osiągnięcia naukowego o. dra Sebastiana Wiśniewskiego pragnę zauważyć, że jego wkład w rozwój teologii homiletycznej polega na oryginalnym, syntetycznym i niedokonanym wcześniej przedstawieniu intensywnej działalności misjonarzy ludowych należących do Polskiej Prowincji Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Jest to istotny wkład w historię kaznodziejstwa, którą w Polsce zajmuje się promotor pracy doktorskiej habilitanta, ks. prof. Kazimierz Panuś.

Ponadto wkład habilitanta w rozwój teologii wyraża się w udowodnieniu, że myśl teologiczna inspirowana soborową odnową Kościoła bardzo powoli asymilowana była w działalności Polskiej Prowincji Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. O ile dość szybko, bo już w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku, wprowadzono w Polsce odnowę przepowiadania liturgicznego, zwłaszcza podczas Mszy Świętej, o tyle metodologiczne założenia misji ludowych inspirowane odnową teologiczną po Soborze Watykańskim II znalazły wyraz w podręcznikach obłackich dopiero w ostatniej dekadzie XX wieku i w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku.

Niewątpliwym wkładem habilitanta w rozwój teologii jest zredagowanie podręczników misjonarskich uwzględniających inspiracje teologiczne Soboru Watykańskiego II: *Misje ewangelizacyjne. Podręcznik misjonarski* (red. S. Wiśniewski, Kodeń 2018) oraz *Odnowienie misji parafialnej. Podręcznik misjonarski* (red. S. Wiśniewski, Poznań 2015). Obydwa podręczniki zostały zaliczone do materiałów źródłowych służących do opracowania recenzowanej monografii. Mają one tym większą wartość, że są owocem zarówno teoretycznych badań przeprowadzonych nad historią działalności misyjnej oraz metodologicznymi założeniami misji ludowych, jak też owocem imponującej praktyki duszpasterskiej habilitanta w omawianym zakresie. Przepowiadanie słowa Bożego podczas 269 misji w kraju i zagranicą pozwoliło habilitantowi w wystarczający sposób zweryfikować, co jest słuszne i odpowiednie dla współczesnych słuchaczy, a co należy porzucić jako nie przystające już do obecnej myśli teologicznej i praktyki duszpasterskiej.

Podsumowując ocenę i uzasadnienie głównego osiągnięcia naukowego o. dra Sebastiana Wiśniewskiego, jakim jest monografia pt. „Zmiana paradygmatu misji ludowych w założeniach metodycznych misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej w Polsce w latach 1920-2020” (Pelplin: Bernardinum 2023)”, stwierdzam, że stanowi ona znaczący wkład w rozwój teologii (por. art. 219. ust. 1 pkt 2, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

5.2. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

5.2.1. Ilościowa charakterystyka ocenianego pozostałego dorobku naukowego

Jakkolwiek dane naukometyczne nie mogą stanowić kryterium oceny dorobku naukowego, warto zauważyć, że na pozostały, oprócz monografii, dorobek naukowy habilitanta składa się bardzo wiele osiągnięć naukowych i popularnonaukowych:

- jedna monografia, stanowiąca publikację rozprawy doktorskiej;
- trzy rozdziały w monografiach naukowych;
- jedna monografia współredagowana;
- trzynaście artykułów opublikowanych w czasopismach;
- jedna recenzja;
- sześć recenzji artykułów naukowych dla czasopism „Polonia Sacra” i „Collectanea Theologica”;
- jedenaście referatów wygłoszonych podczas konferencji naukowych;
- zorganizowanie sześciu sympozjów;
- jedna książka popularnonaukowa przybliżająca metodę *lectio divina*;
- jedna publikacja informacyjna w języku angielskim;
- trzy podręczniki;
- redakcja siedmiu książek zawierających zbiory homilii i kazań;
- współredagowanie trzech modlitewników.
- osiemdziesiąt pięć artykułów o charakterze publicystycznym i formacyjnym;
- dziewięćdziesiąt dziewięć tekstów kaznodziejskich;

- szesnaście nagrań dźwiękowych oraz filmów z kazaniami, konferencjami i wyreżyserowanymi przez habilitanta spektaklami teatralnymi;
- dwieście sześćdziesiąt dziewięć serii misji parafialnych i rekolekcji przeprowadzonych w ośrodkach duszpasterskich, domach zakonnych i rekolekcyjnych w Polsce, Belgii, Luksemburgu, Francji, Ukrainie, Kanadzie, USA, Meksyku, Izraelu i Rosji;
- jedenaście zorganizowanych i przeprowadzonych warsztatów kaznodziejskich, ewangelizacyjnych i lektorskich;
- szesnaście wykładów okolicznościowych i konferencji wygłoszonych do pracowników placówek oświatowych oraz do pracowników i wolontariuszy hospicjum.

5.2.2. Istotny wkład w rozwój dyscypliny

Niewątpliwym osiągnięciem naukowym o. Wiśniewskiego, stanowiącym istotny wkład w rozwój dyscypliny, jest krytyczne opracowanie kontrowersyjnej działalności kaznodziejskiej popularnych mówców. Niewielu obserwatorów przepowiadania może się wykazać tak wyostrożnym zmysłem krytycznym i teologicznym rozeznaniem pozwalającym dostrzec mankamenty, błędy i nadużycia w działalności współczesnych kaznodziejów. Potrzeba niewątpliwie wiedzy teologicznej i odwagi cywilnej, by wejść w konflikt z mówcami dopuszczającymi się teologicznych błędów i nadużyć, a także z ich zwolennikami. W tym zakresie duże znaczenie dla teologii przepowiadania mają badania przeprowadzone przez habilitanta nad merytorycznymi aspektami współczesnego kaznodziejstwa popularnych mówców ks. Johna Bashobory i ks. Dominika Chmielewskiego. Obaj gromadzili tysiące słuchaczy na polskich stadionach, kościołach lub salach konferencyjnych. Oprócz pozytywnych elementów w przepowiadaniu wymienionych kaznodziejów, znalazło się niemało błędów teologicznych, które wnikliwie i odważnie wyartykułował o. S. Wiśniewski.

W artykule pt. *Ewangelizacja na stadionie: ogień Ducha czy żar emocji? – analiza homiletyczna wypowiedzi ks. Johna Bashobory*, w: „Polonia Sacra” 23 (2019) nr 3 (57), s. 87-102) o. Sebastian Wiśniewski wskazał na kryteria teologiczne nauczania w mocy Ducha Świętego, wśród których znajduje się posłuszeństwo nauczaniu Kościoła i w tym kluczu ukazał nieortodoksyjne wypowiedzi stadionowego kaznodziei dotyczące śmierci człowieka, cierpienia jako wyłącznego skutku działania demonów, dziedziczenia grzechów przodków na zasadzie swoistej „reinkarnacji grzechu” (*Ewangelizacja na stadionie...*, s. 95). Analizując przemówienia ks. Bashobory wygłoszone w Polsce, habilitant przeprowadził także udaną próbę przebadania tekstów nie tylko pod względem teologicznym, ale także retorycznym, dzięki czemu mógł wydobyć konkretne zabiegi i techniki zastosowane w celu świadomego kierowania emocjami odbiorców.

Natomiast, badając przepowiadanie polskiego salezjanina, ks. Dominika Chmielewskiego, o. Sebastian Wiśniewski wykazał następujące nieścisłości i mankamenty w jego nauczaniu w zakresie mariologii i innych zagadnień dogmatycznych: demonizacja rzeczywistości; trynitologiczne - związane z ideą odwiecznej preegzystencji Jezusa Chrystusa w ludzkiej naturze; wątpliwości eschatologiczne - związane z niekatolicką wizją sądu szczegółowego i nierespektowaniem założeń antropologii katolickiej oraz mankamenty w zakresie mariologii - związane z silną tendencją do przydawania Maryi istotnych prerogatyw osób Trójcy Świętej).

Habilitant ukazał także możliwe źródła wskazanych kontrowersji, którymi są: „dualistyczna wizja świata, która jest wzmocniona (rzekomymi) wypowiedziami diabła z egzorcyzmów” [*Od znaków czasu...*, s. 137]; literatura New Age i niekatolickie, a nawet niechrześcijańskie koncepcje religijne, naturalizm, „sensualizm mariologiczny” [*Zwrot ku mariologii maksymalistycznej...*, s. 89], sentymentalizm religijny, reifikacja łaski Bożej, ezoteryzm, gnostycyzm i niedociągnięcia w obszarze logiczno-leksykalnym, skutkujące ekwiwokacją.

Badania opublikowane w artykułach pt. *Od znaku czasów do czasu znaków. Teologiczne mankamenty nauczania ks. Dominika Chmielewskiego w „Kecharitomene”* („Polonia Sacra” 25 2021 nr 2 (64), s. 131-150) oraz *Zwrot ku mariologii maksymalistycznej – na przykładzie nauczania ks. Dominika Chmielewskiego SDB* („Polonia Sacra” 25 (2021) nr 4 (66), s. 77-95) miały oddziaływanie społeczne - wywołały ożywioną dyskusję w środowisku polskich teologów i osób zainteresowanych życiem religijnym w Polsce (zob. M. Białkowska, *Szkoda życia na herezje. Ks. Dominik Chmielewski oraz jego wizja Boga, szatana i człowieka*, „Więź”, 24.09.2022, <https://wiesz.pl/2022/09/24/dominik-chmielewski-heretazje/>; M. Białkowska, *Dwanaście błędów ks. Dominika Chmielewskiego według polskich teologów*, „Więź”, 25.09.2022, <https://wiesz.pl/2022/09/25/dwanastcie->

- 7 -

bledow-ks-dominik-chmielewski/; D. Chmielewski, *Ks. Dominik Chmielewski odpowiada na zarzuty*, „Więź” 10.10.2022, <https://wiesz.pl/2022/10/10/ks-dominik-chmielewski-odpowiada-na-zarzuty/>).

Ponadto habilitant wniósł wkład w teologię homiletyczną przez pogłębioną refleksję teologiczną nad ewangelizacją i misjami, czemu dał wyraz w publikacjach: *Głoszenie Ewangelii podczas wypraw rowerowych na przykładzie działalności Niniwa Team* („Polonia Sacra” 22 (2018) nr 1 (50), s. 129–144) „Ewangelizacyjne oblicze duszpasterstwa parafialnego w założeniach programowych Niniwy i Parafialnych Komórek Ewangelizacyjnych”, „Polonia Sacra” 26 (2022), s. 75-92); *Popular missions in Poland. Missionaries as Messengers of Salvation* (“Oblatio. Review of Oblate Life” II (2013/2), s. 213-220) oraz *Theology of the Mission in Preaching of the Missionary Oblates of Mary Immaculate in the Light of the Encyclical Redemptoris missio* (“Poznańskie Studia Teologiczne”, 38/2021, s. 145-159).

W swoich publikacjach uwzględnił komplementarność przepowiadania i słuchania. Współczesne badania w zakresie homiletyki wykazują bowiem istotny wkład słuchaczy w proces skutecznej komunikacji słowa Bożego. Zagadnienia te o. Wiśniewski opracował w artykułach: *Wiara ze słuchania*, w: *Głoszenie i celebrowanie wiary. Wokół wyzwań ewangelizacji* (red. K. Lijka, S. Wiśniewski, Wydawnictwo Wydziału Teologicznego UAM, Poznań 2014, s. 9-20); *Problem kryzysu wiary i kaznodziejskie próby jego przełamywania*, w: *Głoszenie i celebrowanie wiary. Wokół wyzwań ewangelizacji* (red. K. Lijka, S. Wiśniewski, Wydawnictwo Wydziału Teologicznego UAM, Poznań 2014, s. 39-53) oraz *Amplifikacja wezwania do nawrócenia w wypowiedziach papieża Franciszka* („Polonia Sacra” 26 (2022), s. 101-118).

5.2.3. Podsumowanie

Po lekturze przedstawionego do recenzji dorobku naukowego o. dra Sebastiana Wiśniewskiego, stwierdzam, że oprócz monografii „Zmiana paradygmatu misji ludowych w założeniach metodycznych misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej w Polsce w latach 1920-2020”, posiada on w swoim dorobku naukowym inne osiągnięcia naukowe, które stanowią znaczący wkład w rozwój teologii. Tym samym spełnia wymóg prawny niezbędny do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, (por. art. 219. ust. 1 pkt 2, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

6. Wymóg prawny (4). Stwierdzenie, czy habilitant „wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej” (art. 219. ust. 1 pkt 3, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

6.1. Aktywność naukowa w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej

Habilitant wykazał się istotną aktywnością naukową na następujących uczelniach w Polsce:

- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu;
- Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego;
- Wyższe Seminarium Duchownym OO. Karmelitów Bosych w Poznaniu
- Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej w Poznaniu (sekcja Papieskiego Wydziału Teologicznego - *Collegium Bobolanum* - w Warszawie)

Ponadto wykazał się także aktywnością naukową na uczelniach zagranicznych:

- Uniwersytet Komeńskiego w Bratysławie na Słowacji;
- Uniwersytet Toronto w Kanadzie.

6.2. Aktywność naukowa – udział w projektach naukowych/grantach

Słabszą stroną działalności habilitanta jest brak w projektach naukowych i brak starań o pozyskanie grantów na badania naukowe. Brak ten należy uzasadnić tym, że o. dr Sebastian Wiśniewski nie jest zatrudnionym na etacie pracownikiem naukowym, nie jest zaliczany do liczby „n” przy ewaluacji, a w związku z tym, może nie mieć świadomości, że udział w grantach składa się w 10% na ewaluację jednostki naukowej.

6.3. Doświadczenie administracyjne

- 8 -

Habilitant posiada doświadczenie administracyjne, ponieważ w latach 2017-2020 był superiorem domu zakonnego w Kodniu. Zarządzał zespołem misjonarzy w liczbie 19 oraz innym personelem, liczącym w sumie 25 osób.

6.4. Popularyzacja badań naukowych

Pokaźnym dorobkiem o. Wiśniewskiego jest popularyzacja nauki i oddziaływanie społeczne. Habilitant wygłosił 11 referatów na konferencjach naukowych i kilkaset wykładów do różnych środowisk (pracowników oświaty, hospicjum, wykłady otwarte, szkolenia dla kaznodziejów i lektorów), co świadczy o dużym zasięgu jego oddziaływania naukowego – w kraju i poza Polską.

6.5. Aktywność naukowa potwierdzona otrzymanymi dyplomami, stypendiami, wyróżnieniami, nominacjami i nagrodami

Habilitant zadbał o wszechstronne wykształcenie umożliwiające mu profesjonalne prowadzenie zajęć dydaktycznych ze studentami, a także rozwinął umiejętności poświadczone dyplomami studiów z zakresu retoryki i logopedii. Takie fachowe przygotowanie sprawia, że może przemawiać w przekonujący sposób, ze swobodą i perswazją.

6.6. Aktywność artystyczna

Doktor Sebastian Wiśniewski sprawował opiekę merytoryczną nad opracowaniem filmów edukacyjnych skierowanych do dzieci pt. „Kubuś i Tereska”. W ramach tego projektu ukazało się czterdzieści dziewięć filmów, które są dostępne na stronie: <https://www.youtube.com/@kubusitereska6884/videos>. Wyreżyserował też kilka sztuk teatralnych. W roku 2014 sztukę A. Fredry pt.: „Dożywocie”, którą wykonali studenci 1 i 2 roku Wyższego Seminarium Duchownego w Obrze. Spektakl wystawiono przed publicznością 14 razy. w roku 2015 - sztukę pt.: „Przygody krawca Szymona”, którą wykonali studenci Wyższego Seminarium Duchownego w Obrze. Spektakl wystawiono przed publicznością 18 razy (łącznie zobaczyło go 5000 widzów). W roku 2016 - dwugodzinny musical, do którego scenariusz – na podstawie dzieła „Joseph The Dreamer” – przygotował habilitant, z muzyką pt. „Sny o potędze” wykonywaną na żywo przez studentów Wyższego Seminarium Duchownego w Obrze oraz wolontariuszy z Obry. Spektakl wystawiono przed publicznością 22 razy (łącznie zobaczyło go 6000 widzów). I wreszcie w roku 2017 - dwugodzinny musical, do którego scenariusz – na podstawie dzieła „Moses” – przygotował również habilitant, z muzyką pt. „Exodus” wykonywaną na żywo przez studentów Wyższego Seminarium Duchownego w Obrze oraz wolontariuszy z Obry. Spektakl wystawiono przed publicznością 22 razy. Łącznie zobaczyło go 6000 widzów (<https://www.youtube.com/watch?v=JlMykrl4IXs>).

6.7. Aktywność w stowarzyszeniach

Zaangażowanie habilitanta w środowisku homiletów polskich przyczyniło się do wybrania go w dniu 27.09.2021 na sekretarza Stowarzyszenia Homiletów Polskich. Jest więc osobą znaną w środowisku naukowym, potrafiącą bardzo dobrze organizować spotkania i konferencje naukowe. Należy także do Polskiego Towarzystwa Teologicznego oraz do Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich.

Podsumowanie

Po wnikliwym przeanalizowaniu dorobku naukowego i artystycznego o. dra Sebastiana Wiśniewskiego stwierdzam, że spełnia on niezbędny do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego wymóg prawny wykazania się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej (por. art. 219. ust. 1 pkt 3, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

7. Konkluzja i ocena całościowa

Ja, niżej podpisany stwierdzam, że recenzowane osiągnięcia o. dra Sebastiana Wiśniewskiego spełniają wymagania, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1 do 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

W związku z przedstawionymi powyżej racjami wnioskuję do Rady Dyscypliny Nauki Teologiczne Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o dopuszczenie o. dra Sebastiana Wiśniewskiego do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania mu stopnia doktora habilitowanego nauk teologicznych.

ks. Henryk Skonieczny